

УДК: 343.1:343.265.2(4-672EU)

Bibliid 1451-3188, 17 (2018)

Год XVII, бр. 63, стр. 32–53

Изворни научни рад

УСЛОВНА ОСУДА У ЕВРОПСКОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ

проф. др Драган ЈОВАШЕВИЋ¹

Abstract: In Contemporary Criminal Law, a prison sentence is the basic and the most important type of criminal sanctions to be imposed on criminal act perpetrators in order to prevent and combat crime. But, next to an unconditional prison sentence, all criminal legislation also recognise different modalities of its imposition or execution. These are different forms of substitute or alternative in cases where an unconditional detention is unnecessary. Thus, we can distinguish a full or partial suspension of the prison sentence or some other kind of punishment. In the first case, it is about the suspended sentence. The second partial suspension form is called a conditional release. The conditional release is a partial suspension of prison sentence under certain conditions and for a defined period, but only after the convicted person has already served a sentence partially. For granting a conditional release it is also necessary to fulfill cumulatively prescribed conditions through which it assesses whether and to what degree is earned the special prevention of the convicted person in the sense of re-education and re-socialization. A prerequisite for the implementation of these measures is the fulfillment of the formal requirements - in terms of the type and prison sentence duration or material conditions - assessment of the court that the application of penalties in case of concrete is not necessary because the goals (purpose) of punishment can be achieved without effective enforcement of prison sentences in whole or part. This paper is about the concept, characteristics, conditions and methods of the implementation of these forms of prison sentence suspension in the modern European criminal law.

Key words: European standards, criminal offence, penalty, suspended sentence, court, European law.

---

¹ Правни факултет Универзитета у Нишу, Е-маил: jovas@prafak.ni.ac.rs.

1)УВОД

У савременом европском кривичном праву у систему мера друштвене реакције на криминалитет преовладавају по свом значају казне затвора.² То је лишење слободе кретања учиниоца кривичног дела за у судској одлуци одређено време и његово смештање у заводску, пенитенсијарну установу.³ Она је иначе прописана за највећи број кривичних дела, самостално или алтернативно, односно кумулативно са новчаном казном или другом санкцијом.⁴ Али изречена мера казне затвора не мора у сваком конкретном случају да се ефективно и изврши у потпуности.⁵ То значи да осуђено лице не мора у потпуности или делимично да издржи изречену казну под условом да суд изрекне условну осуду, односно да у току издржавања изречене казне затвора ову делимично суспендује применом института условног отпуста. На тај начин се ефективно извршење утврђене или изречене казне затвора одлаже у потпуности или делимично за одређено време (време проверавања) и под одређеним обавезним и факултативним условима. Но, уколико условно осуђено лице не испуни постављене обавезе и не поступи по захтевима (налозима) у погледу понашања, условна осуда се може (а у неким случајевима и мора) опозвати. Условна осуда у највећем броју правних система представља посебну, самосталну врсту кривичне санкције у систему мера друштвене реакције према учиниоцима кривичних дела.⁶ Она спада у мере упозорења (упозоравајуће, опомињуће или адмонитивне) кривичне санкције које се могу изрећи од стране суда у законом прописаном поступку сваком пунолетном физичком или правном лицу као учиниоцу кривичног дела. Но, у европском кривичном законодавству она представља облик (форму, начин, модалитет) извршења изречене казне затвора, или пак подврсту казни, или пак облик амнестије или помиловања. То указује да у правној теорији условна осуда и даље заокупља пажњу у погледу разматрања њене правне природе, карактера, дејства и значаја, иако се ради о санкцији која је уведена у кривично законодавство почетком 20. века.

---

² Borislav Petrović i Dragan Jovašević, *Međunarodno krivično pravo*, Pravni fakultet, Sarajevo, 2010. godine, str. 89-96.

³ Миодраг Симовић, Драган Јовашевић и Марина Симовић, *Извршно кривично право*, Источно Сарајево, Правни факултет, 2014, стр. 178-189.

⁴ Драган Јовашевић, *Лексикон кривичног права*, Београд, Службени гласник, 2011, стр. 759.

⁵ Velinka Grozdanić, Marissabel Škorić i Igor Martinović, *Kazneno pravo, Opći dio*, Rijeka, Pravni fakultet, 2013, str. 211-213.

⁶ Borislav Petrović, Dragan Jovašević i Amila Ferhatović, *Krivično pravo 2*, Sarajevo, Pravni fakultet, 2016, str. 218-221.

2) ПОЈАМ И СИСТЕМИ УСЛОВНЕ ОСУДЕ

Условна осуда је одлагање извршења утврђене казне затвора (и-или друге врсте и мере казне) кривично одговорном учиниоцу кривичног дела за одређено време (време прокушавања, проверавања, кушње) под условом да он не изврши ново кривично дело и да испуни друге постављене опште и посебне обавезе и услове.⁷ Ако условно осуђено лице не изврши ново кривично дело у одређеном року и испуни друге постављене обавезе, тада до извршења утврђене или изречене казне неће доћи, а оно ће се сматрати као да није осуђивано. У противном, условна осуда се опозива, а судском пресудом утврђена казна се извршава у пенитенсијарним установама. То значи да је условна осуда опраштање казне (или привремено одрицање државе да изрекне казну) учиниоцу кривичног дела од стране друштва под одређеним условима, опраштање које је базирано на уверењу суда да ће се учинилац убудуће владати у складу са нормама правног поретка и да више неће вршити кривична дела.⁸ У правној теорији се могу наћи и схватања према којима код условне осуде држава не одустаје од реакције на кривично дело чиме се остварује праведност, те генерална и специјална превенција, али се према његовом учиниоцу показује обзирност тако да се поштеђује од извршења казне.⁹ У неким правним системима условну осуду као врсту кривичне санкције, поред суда, могу да изричу и вансудски органи (нпр. председник републике). У савременом кривичном праву постоје два система условне осуде. Оба система су се развила из института *probation*. То су: а) континентални и б) англоамерички систем.¹⁰ Према континенталном (француско-белгијском систему који се назива и *sursis*, а који је уведен на предлог сенатора Беранжеа) суд води кривични поступак према учиниоцу кривичног дела и изриче му одређену казну, али чије извршење одлаже за одређено време и под одређеним условима.¹¹ Учинилац се за то време не сматра осуђиваним лицем ако испуни

⁷ Borislav Petrović, Dragan Jovašević i Amila Ferhatović, *Krivično pravo 1*, Sarajevo, Pravni fakultet, 2015, str. 189-193. У савременом кривичном праву позната је и делимична, парцијална условна осуда. Тако члан 132-31 француског Кривичног законика, члан 43 аустријског Кривичног законика, члан 73 Кривичног законика Републике Естоније и члан 57 Казненог закона Републике Хрватске предвиђају могућност условног одлагања извршења дела утврђене казне затвора. У том случају се условна осуда претвара у антиципирани условни отпуст.

⁸ Драган Јовашевић и Вељко Икановић, *Кривично право Републике Српске, Општи део*, Бања Лука, Универзитет Апеирон, Бања Лука, 2012, стр. 211-214.

⁹ Petar Novoselec, *Opći dio kaznenog prava*, Zagreb, Pravni fakultet, 2004, str. 379; Драган Јовашевић, *Кривично право, Општи део*, Београд, Досије, 2016, стр. 268-270.

¹⁰ Berislav Pavišić, Velinka Grozdanić i Petar Veić, *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb, Narodne novine, 2007, str. 244-252.

¹¹ Ksenija Turković et al., *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb, Narodne novine, 2013, str. 89-91.

постављене услове. Предности овог система су јер се учиниоцу кривичног дела суди и изриче казна тако да се у случају њеног опозивања приступа извршењу већ изречене казне. Пресуда се доноси на бази свежих и непосредно утврђених доказа, тако да је мала могућност грешака у прикупљању, утврђивању и судској оцени доказа.¹² Код англоамеричког система нема вођења кривичног поступка, већ се суђење одлаже за време док се учинилац кривичног дела ставља под систем прокушавања, односно под надзор органа правосуђа и јавне безбедности под условом да он на то пристаје.¹³ Англоамерички систем прокушавања је повољнији за учиниоца кривичног дела с обзиром да не долази до суђења и изрицања казне (па се такво лице не сматра осуђиваним), а заштитни надзор који врше одређена лица (или установе), штити га од искушења и пружа му помоћ у савладавању свакодневних животних проблема за укључивање у друштвено-користан рад и уздржавање од кршења прописа.¹⁴ Недостатак овог система долази до изражаја у случају опозивања прокушавања, када долази до накнадног суђења и изрицања осуде јер тада могу настати тешкоће око прикупљања и утврђивања доказа због протеча времена.¹⁵

3) ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ И УСЛОВНА ОСУДА

Међу бројним европским документима који чине корпус европског кривичног права, са аспекта примене условне осуде, по свом значају се истиче Европска конвенција о надзору над условно осуђеним или условно ослобођеним лицима (ЕТС 051) која је донета још 30. новембра 1964. године, а ступила на снагу 22. августа 1975. године.¹⁶ Циљ њеног доношења био је да се успоставе минимални услови међу државама уговорницама – чланицама Савета Европе у пружању помоћи која је нужна за ресоцијализацију осуђених учинилаца кривичних дела путем одговарајућег надзора кроз примену одређених мера које треба да подстакну промену њиховог понашања и ресоцијализацију, а с друге стране, да контролом њиховог понашања омогуће извршење изречене казне и без њеног ефективног извршења. У одредбама чл. 4–9 Конвенција разрађује начин, поступак и услове извршења условне осуде у случају да је казна затвора изречена у једној држави, а да се она извршава у

¹² Драган Јовашевић, Љубинко Митровић и Вељко Икановић, *Кривично право Републике Српске, Општи део*, Бања Лука, Универзитет Апеирон, 2017, стр. 217-223.

¹³ Мирослав Ђорђевић и Ђорђе Ђорђевић, *Кривично право*, Београд, Пројурис, 2014, стр. 99-102.

¹⁴ Ljiljana Selinšek, *Kazensko pravo, Splošni del in osnove posebnega dela*, Ljubljana, Založba GV, 2007, str. 212-217.

¹⁵ Наташа Мрвић Петровић, *Кривично право*, Београд, Службени гласник, 2005, стр. 117-119.

¹⁶ Berislav Pavišić, *Kazneno pravo Vijeća Europe*, Zagreb, Golden marketing, 2006, str. 536.

другој држави. Надзор над применом условне осуде је уређен главом два, у одредбама чл. 10–15 Конвенције које треба да омогуће ефикасну примену овог института у процесу извршења изречених казни путем судских пресуда. Извршење судских одлука (чл. 16–21) је предмет разматрања у глави трећој Конвенције, док глава четврта (чл. 22–25) уређује уступање права на извршење изречене казне затвора, односно условне осуде у корист замољене државе.

4) УСЛОВНА ОСУДА У КРИВИЧНОМ ПРАВУ ПОЈЕДИНИХ ДРЖАВА

Италија

Кривични законик Италије – *Codice penale* из октобра 1930. године, са више новела у Општем делу – *Parte generale*, у другом делу под називом: „Обустава-суспензија казне“ познаје више облика потпуне или делимичне суспензије извршења прописане или изречене казне. То су: а) класична условна осуда и б) условна осуда са заштитним надзором.¹⁷ Према решењу из члана 194 КЗ произилази да је условна осуда самостална кривична санкција чије је изрицање везано за претходно прописану, односно за судском одлуком изречену казну учиниоцу кривичног дела.¹⁸ Тако је суд овлашћен да узимајући у обзир све објективне околности учињеног кривичног дела и субјективне околности личности његовог учиниоца размотри у конкретном случају могућност изрицања условне осуде уместо казне ако дође до уверења (оцене) да ће се тако боље, брже и ефикасније обезбедити промена и поправак (рехабилитација, реинтеграција, ресоцијализација) учиниоца кривичног дела. Таква одлука подразумева позив на сарадњу условно осуђеног лица у циљу промене његовог понашања, с тим да овако изречена санкција може у сваком тренутку бити опозвана ако околности указују да њено изрицање није било оправдано и неопходно. За изрицање условне осуде потребно је испуњење више услова (члан 195 КЗ). То су: а) да се ради о примарном учиниоцу кривичног дела, дакле, лицу које претходно није правноснажно осуђивано за кривично дело, б) да је за учињено кривично дело у закону прописана новчана казна (члан 88 КЗ), обавезни рад (чл. 102–103 КЗ) или казна затвора краћа од три године (члан 105 КЗ), и в) да учинилац кривичног дела према оцени суда не представља опасност по друштво, друштвена добра, вредности и интересе, односно правни поредак.¹⁹ При испуњењу наведених кумулативних услова суд изриче одређену врсту и меру казне и истовремено одређује да ли ће се она извршити на један од два

¹⁷ S. Aleo, G. Pica, *Diritto penale, Parte generale*, Padova, Cedam, 2012, str. 389-396.

¹⁸ *Compendio di Diritto penale, Parte generale e speciale*, Simone, Napoli, 2008, str. 401-403.

¹⁹ T. Padovani, *Diritto penale, Parte generale*, Milano, Giuffrè, 2012, str. 441-449.

законом предвиђена начина. То су: а) безусловно извршење изречене казне, и б) замена изречене казне условном осудом при чему долази до потпуног суспендовања изречене казне под одређеним условима и за одређено време. У члану 196 КЗ Италије предвиђена је могућност суспензије извршења казне и када се ради о учиниоцу кривичног дела, без обзира да ли је раније већ био осуђиван или не. Таквом лицу се, наиме, изриче упозорење, тако што суд доноси осуђујућу пресуду и изриче му одређену меру и врсту казне за учињено кривично дело, при чему наређује да се извршење казне суспендује током одређеног времена проверавања. Оваква пресуда се уноси у казнену евиденцију и производи законом прописане правне последице осуде.²⁰

Кривични законик Италије је у члану 198 изричито предвидео разлоге због којих се условна осуда не може изрећи. То су: а) ако се ради о учиниоцу кривичног дела који је раније већ био правноснажно осуђен на казну затвора у трајању преко три године или казну строгог затвора без обзира на трајање, а коју је у потпуности и издржао, и б) ако се ради о учиниоцу кривичног дела који је као повратник поново осуђен на казну затвора у трајању преко три године или казну строгог затвора за покушано кривично дело, па му се опет суди за новоизвршено кривично дело. Пре доношења одлуке о суспензији изречене казне условном осудом у смислу члана 199 КЗ суд је овлашћен да прибави потребне податке: а) о претходној осуђиваности учиниоца кривичног дела, за која дела и на које врсте и мере кривичних санкција, б) о личности учиниоца кривичног дела, в) о условима живота и рада, и г) о другим личним околностима учиниоца кривичног дела (старост, стручност, здравствено стање, запосленост, породичне прилике итд.).²¹ Лица и органи који располажу овим подацима, а посебно службеници добротворних организација или поуздани социјални радници су обавезни да суду у остављеном року доставе тражене податке. При изрицању једног од два облика суспензије изречене казне (члан 200 КЗ) суд има више могућности, за које у сваком конкретном случају мора да да ваљано образложење: а) да одобри суспензију изрицања казне, б) да одобри суспензију извршења изречене казне, и в) да не одобри суспензију казне. У прва два случаја суд одлуку доноси руководећи се следећим околностима: а) ако претходно учињена кривична дела и б) личност њиховог учиниоца указују на „разумну” претпоставку да ће суспензија изрицања или извршења казне произвести добре резултате код условно осуђеног лица. Тада суд условно осуђеном лицу одређује време трајања рока проверавања које се креће од две до пет година и почиње да тече од дана правноснажности пресуде узимајући у обзир тежину извршеног кривичног дела, процењени ризик од рецидива и поузданост условно осуђеног лица. Својом одлуком о суспензији казне, суд

²⁰ I. Caraccioli, *Manuale di diritto penale*, Padova, Cedam, 2005, str. 289-302.

²¹ F. Rammaci, *Corso di diritto penale*, Torino, Giappichelli, 2007, str. 478-485.

истовремено одређује условно осуђеном лицу у смислу члана 201 КЗ и услове одобрене суспензије.²² Наиме, условна осуда подразумева формално обећање учиниоца кривичног дела на будуће добро понашање, на прихватање захтева који се пред њега стављају за време трајања проверавања, да надокнади у потпуности или у највећој мери штету проузроковану кривичним делом или да исплати одштету оштећеном – жртви (члан 100 КЗ), односно да плати судске трошкове у пресудом остављеном року. Но, суд се не задовољава само формалним „вербалним” обећањем условно осуђеног лица да ће испунити постављене услове у пресуди, већ од њега захтева и додатне гаранције. Те гаранције за испуњење датих обећања могу бити двојачке природе: а) личне и б) материјалне природе. Други облик условне осуде у италијанском кривичном праву предвиђен је у одредби члана 202 КЗ. Наиме, при доношењу одлуке о суспензији изрицања или извршења изречене казне, суд може уз условну осуду и одређено време проверавања да условно осуђеном лицу изрекне и одређена правила понашања, односно мере заштите и надзора за које сматра да су „неопходни”. Оцена о неопходности поштовања правила понашања, односно мера заштите и надзора над животом, радом и понашањем условно осуђеног лица представља фактичко питање које суд решава у сваком конкретном случају.²³ Таква правила понашања условно осуђеног лица могу се односити на: а) потребу изучавања одређеног заната, б) настањивање на одређеном месту пребивалишта или боравишта, в) заснивање радног односа или живљење у одређеном месту, г) уздржавање од дружења са одређеним људима или од употребе алкохолних пића, д) уплаћивање дела зараде породици, стараоцу или заштитнику, и ђ) подвргавање потребној терапији или другој сличној мери за успешну реализацију изречене условне осуде.²⁴ Суд у конкретном случају изриче једно или више законом прописаних правила понашања условно осуђеном лицу за време трајања рока проверавања. При њиховом избору узимају се у обзир индивидуалне потребе условно осуђеног лица, тако да изречена правила понашања морају бити у складу са околностима и природом оцене ризика од његовог бекства, односно са потребама и циљевима његовог преображаја, преваспитања и ресоцијализације. Постављена правила понашања условно осуђеног лица могу да зависе и од његовог захтева, као и захтева његовог заштитника, стараоца или јемца, односно од захтева државног тужиоца. Након одобрења суспензије изрицања или извршења изречене казне суд у смислу члана 203 КЗ може, ако нађе да је то оправдано и потребно, да условно осуђено лице у конкретном случају стави под надзор одређеног заштитника, чувара, службеника за условни отпуст или добротворне

²² D. Pulitano, *Diritto penale, Parte generale*, Torino, Giappichelli, 2007, str. 612-619.

²³ A. Pagliaro, *Trattato di diritto penale*, Milano, Giuffrè, 2016, str. 298-302.

²⁴ A. Fiorella, *Questioni Fondamentali della parte generale del diritto penale*, Torino, Giappichelli, 2013, str. 489-493.

организације (члан 213 КЗ).²⁵ Заштитник или службеник за надзор тада имају обавезу да буду у константном контакту са условно осуђеним лицем, да га посећују код куће или на радном месту, да проверавају активности којима се бави у слободно време, те да му дају одређене смернице и упутства која ће на најбољи начин да обезбеде његово поновно прилагођавање друштвеном животу и његов преображај, преваспитање и ресоцијализацију. Такође, ова лица врше редовну, али ненаметљиву контролу над животом, радом и понашањем условно осуђеног лица и дужни су да свака три месеца, а по потреби и чешће, достављају извештај Комисији за условни отпуст.²⁶

Пољска

Кривични законик Пољске из 1997. године у осмој глави под називом „Мере у вези са изрицањем условне осуде“ одређује појам, услове и карактеристике условне осуде.²⁷ Тако према члану 66 суд може да условно обустави кривични поступак под следећим условима: а) ако кривица и друштвене последице учињеног кривичног дела нису значајне, б) ако околности његовог извршења не захтевају потребу изрицања казне, и в) ако из става учиниоца, који није раније кажњаван за умишљајно кривично дело, његових личних карактеристика и његовог дотадашњег начина живота произилази разумна основа за очекивање да ће, чак и у случају обуставе поступка, учинилац поштовати правни поредак, а посебно да неће учинити ново кривично дело.²⁸ При томе је Законик искључио примену условне осуде на учиниоца кривичног дела за које је прописана казна затвора дужа од три године. Но, у случају да се оштећени помири са учиниоцем, да учинилац исправи нанесену штету или да се оштећени и учинилац договоре о начину поправљања штете, условна осуда се може изрећи и учиниоцу кривичног дела за које је прописана казна затвора преко пет година.²⁹ При изрицању условне осуде (члан 67 КЗ) суд одређује време проверавања у трајању од једне до две године, које почиње да тече од дана правноснажности пресуде.³⁰ Уз условну осуду суд може захтевати од осуђеног лица да надокнади у целости или делимично причињену штету, да

²⁵ A. Pagliaro, *Principi di diritto penale*, Padova, Cedam, 2007, str. 223-229.

²⁶ F. Mantovani, *Diritto penale, Parte generale*, Padova, Cedam, 2011. godine, str. 178-181.

²⁷ *Kodeks karny* 6. czerwca 1997, Dz. U z 1997, r. Nr 88. poz 553, Nr 240. poz. 1431 z 2012; А. И. Лукашов и Н. Ф. Кузнецова, *Уголовный кодекс Республики Польша*, Юридический центр Пресс, Санкт-Петербург, 2001, стр. 67-69.

²⁸ K. Buczkowski, B. Czarnecka Dizialuk, W. Klaus, Kossowska i I. Rzeplinska, *Criminality and Criminal Justice in Contemporary Poland*, Routledge, London-New York, 2015, str. 93-96.

²⁹ G. Mueller, *The Penal Code of the Poland*, Fred Rothman, Littleton, 1973, str. 78-83.

³⁰ O. Zbiorowe, *Kodeks karny*, 40. wydanie, C.H.Beck, 2015, str. 97-101.

плати одређену новчану накнаду или да му забрани управљање моторним возилом у трајању до две године. Суд може условно обуставити извршење казне затвора у трајању до две године или новчане казне (члан 69 КЗ) ако дође до уверења да је то довољно за остварење циља кажњавања у односу на учиниоца, а посебно да би се спречило његово даље вршење кривичних дела (специјална превенција). У доношењу ове одлуке суду су од значаја: а) став учиниоца, б) његове личне карактеристике и услови, в) његов дотадашњи начин живота, и г) његово понашање након извршења кривичног дела.³¹ При обустави извршења изречене казне (члан 70 КЗ) суд одређује време проверавања у трајању: а) од две до пет година код условне суспензије извршења казне затвора, б) од једне до три године код условне суспензије извршења новчане казне или казне ограничења слободе, и в) од три до пет година код условне суспензије извршења казне изречене малолетном лицу.³² Уз условну осуду суд сходно члану 71 КЗ може да изрекне и новчану казну до 180 дневних износа, односно до 90 дневних износа ако се ради о условном одлагању извршења казне ограничења слободе. Поред класичне условне осуде и пољски законодавац у члану 72 КЗ предвиђа условну осуду са заштитним надзором.³³ То значи да се условно осуђеном лицу, према оцени суда, могу поставити следеће обавезе: 1) да обавештава суд и службеника за условни отпуст о напретку током трајања периода проверавања, 2) да се упути извини оштећеном лицу, 3) да извршава радну обавезу како би обезбедио издржавање за друго лице, 4) да обавља плаћени рад, да се подвргне образовној активности или едукацији за стицање одређеног занимања, 5) да се уздржи од употребе алкохола или опојних дрога, 6) да се подвргне медицинском лечењу, а посебно да поступа по програмима за одвикавање од употребе опојних дрога или по програмима за рехабилитацију, 7) да се уздржи од посећивања одређених локалних приредби или места, и 8) да се укључи у друге одговарајуће активности током периода проверавања ако се тиме може спречити даље вршење кривичних дела.³⁴ Конкретно време и начин извршења изречених обавеза (члан 74 КЗ) суд утврђује након саслушања осуђеног лица, односно уз његову сагласност ако се ради о медицинском лечењу. Ако образовна установа или установа опште бриге пружи одговарајуће гаранције, суд може за време трајања рока проверавања да покрене, прошири или преиначи претходно изречене обавезе (једну или више), односно да условно осуђеног ослободи од

³¹ I. Andrejew, W. Swida i W. Wolter, *Kodeks karny z Komentarzem*, Wudawn Prawnicze, Waszawa, 2012, str. 113-117.

³² T. Bojarski, *Kodeks karny, Komentarz*, Lexisnexis, Warszawa, 2007, str. 116-123.

³³ K. Banasik, *Przedawnienie w Prawie Krnym w systemie kontynentalnym i anglosaksonskim*, Lex, Walters Kluwer, Warszawa, 2013, str. 78-86.

³⁴ K. Himmetreich, C. Krumm i C. Staub, *Verkehrsunfallflucht Praxis der Strafverteidigung*, 6. Auflage, C.F.Muller, 2013, str. 129-136.

њеног извршења, као и да наложи надзор над осуђеним лицем или да га ослободи од истог зависно од постигнутих резултата у њиховој примени.³⁵ Суд је при изрицању ове врсте условне осуде (члан 73 КЗ) овлашћен да осуђено лице током трајања рока проверавања стави под надзор службеника за условни отпуст или другог лица од јавног поверења, удружења или локалне организације чије активности укључују образовну бригу, спречавање деморализације или пружање помоћи осуђеним лицима.³⁶ Овакав надзор је обавезан када се ради о малолетном учиниоцу умишљајног кривичног дела.

Шпанија

Кривични законик Краљевине Шпаније из 1995. године у трећем поглављу под називом „Замена извршења казне лишења слободе и условна осуда“ прописује више облика (форми) супституције, алтернативе изречене казне затвора учиниоцу кривичног дела (чл. 64–77 КЗ).³⁷ То су: а) суспензија изречене казне затвора, и б) замена изречене казне затвора.³⁸ У првом одељку под називом „Суспензија извршења казне затвора“ дефинишу се појам, карактеристике, дејство, начин, услови и поступак за обуставу извршења или суспензију казне затвора.³⁹ У одредби члана 80 КЗ се тако наводи да суд може суспендовати (односно обуставити) извршење ако се ради о правноснажно изреченој казни затвора у трајању до две године. Ово је формални услов када суд има овлашћење да донесе „оправдану“ одлуку, на бази објективних околности учињеног кривичног дела и субјективних околности које су везане за личност његовог учиниоца и тако процењује „оправданост“ суспензије изречене казне затвора. У донетој судској одлуци суд разматра и процењује обим, интензитет и степен испољене криминалне опасности осуђеног лица, али и чињеницу да ли се против њега води (или се раније водио) други кривични поступак. При доношењу одлуке о суспензији изречене казне затвора, суд истовремено одређује и време њеног трајања. Ако је учиниоцу кривичног дела изречена казна затвора у трајању од једне до две године, тада се суспензија одређује у трајању од две до пет година. Ако се пак ради о

³⁵ R. Lewandowski, *Die Geschichte der polnischen Lehre vom Irrtum im Strafrecht*, Duncker, Berlin, 2001, str. 161-171.

³⁶ J. Dlugosz, *Europaisierung des polnischen Strafrecht im Bereich*, Lang, Frankfurt am Main, 2007, str. 167-176.

³⁷ Органски закон 10/1995, од 23. новембра, о Кривичном закону, објављен у „Службеном гласнику“ број 281, од 24. новембра 1995. године /*Codigo penal Ley Organica, No. 10/1955 de 23 de Noviembre v de 1995; Organic Law No. 1/2015. 1 July 2015.*

³⁸ E. Merino Blanco, *Spanish Law and Legal System*, Thomson, Sweet-Maxwell, 2006, 211-214.

³⁹ A. Calderon Cerezo i H. Antonio Choclan Montalvo, *Codigo penal Comentado*, Bilbao, 2005, str. 89-95.

изреченој казни затвора у трајању до једне године, тада се она може суспендовати у трајању од три месеца до једне године. Време трајања суспензије изречене казне суд одређује, након саслушања странака, имајући у виду следеће околности: а) личност учиниоца кривичног дела, б) врсту, природу и карактеристике учињеног кривичног дела и в) време трајања изречене казне затвора. При томе је изричито одређено да суспензија казне затвора (али не и друге врсте и мере казне) не утиче на накнаду штете причињене извршеним кривичним делом. Да би суд донео одлуку о суспензији извршења казне затвора прописано је у члану 81 КЗ више кумулативних услова: а) да се ради о примарном учиниоцу кривичног дела, дакле, лицу које до тада није уопште било осуђивано.⁴⁰ Стога се све раније осуде за кривична дела из нехата или осуде које су брисане или тек треба да се бришу из казнене евиденције по испуњењу законских услова не узимају у обзир код процене испуњености овог услова (у смислу члана 136 КЗ), б) да је изречена казна затвора у трајању до две године за једно или више кривичних дела у стицају, и в) да је учиниоцу кривичног дела по основу утврђене грађанске одговорности изречена новчана казна, осим ако суд који доноси пресуду, након саслушања заинтересованих странака, утврди да се она не може извршити (наплатити) у потпуности или делимично. Сходно решењу из одредбе члана 83 КЗ суспензија извршења казне затвора се увек одређује под условом да осуђено лице у време њеног трајања не изврши ново кривично дело. Ово је обавезан и општи услов. Поред њега, законодавац предвиђа могућност да суд при суспензији изречене казне затвора, осуђеном лицу постави и друге, тзв. факултативне услове за време трајања одобрене суспензије као што су: 1) забрана посећивања одређених места, 2) забрана приближавања оштећеном лицу (жртви), његовим сродницима или другим лицима које одреди суд или забрана комуникације са њима, 3) забрана напуштања места пребивалишта или боравишта без одобрења надлежног органа, 4) лични долазак пред суд, трибунал или другу службу ради њиховог обавештавања о својим активностима, 5) учешће у обуци, на раду, у културном или саобраћајном образовању (едукацији), тренинг програмима о сексуалној или еколошкој заштити, као и у програмима за заштиту животиња, и б) испуњавање других обавеза које суд сматра оправданим и потребним за друштвену интеграцију осуђеног, уз његову претходну сагласност, под условом да то није у супротности са његовим личним достојанством.⁴¹

О успешном, ефикасном, квалитетном и благовременом испуњењу постављених општих и факултативних услова надлежне службе и други органи управе дужни су да свака три месеца обавештавају суд, као и да му указују на

⁴⁰ E. Orts Berenguer i A. Matallin Evangelo, *Derecho penal – parte general*, Valencia, 2007, str: 267-281.

⁴¹ L. Arroyuo Zapatero i B. Gomes de la Tore, *Comentarios elCodigo penal*, Madrid, 2007, str: 178-183.

проблеме и потешкоће у њиховом испуњењу, односно да предлажу начин њиховог превазилажења. Кривично право Шпаније познаје и два посебна, специфична облика суспензије изречене казне. Тако, шпански законодавац у члану 80 став 4 КЗ предвиђа посебан облик суспензије било које изречене казне (а не само казне затвора) и без посебног захтева осуђеног лица које болује од озбиљне болести са неизлечивим последицама. Ова факултативна могућност суда је искључена ако се ради о осуђеном лицу коме је, у време извршења пресуђеног кривичног дела, раније већ изречена условна осуда.⁴² Други посебан облик суспензије изречене казне затвора је прописан у члану 87 КЗ.⁴³ Тако и ако нису испуњени услови из члана 81 КЗ, суд може да, након саслушања странака, нареди суспензију извршења казне, под следећим условима: а) ако је изречена казна затвора у трајању до пет година, б) ако се ради о лицу које је кривично дело извршило услед зависности од психоактивних супстанци, и в) ако је учинилац кривичног дела већ излечен од зависности од психоактивних супстанци или се пак подвргао овом лечењу. Уколико се ради о повратнику – рецидивисти, тада је суд обавезан да у сваком конкретном случају процењује да ли је сврсисходно да одобри суспензију извршења казне. И у овом случају суд одређује: а) време њеног трајања – од три до пет година, б) обавезу уздржавања учиниоца од даљег чињења кривичних дела, и в) обавезу учиниоца да се подвргне лечењу зависности од психоактивних супстанци и да такво лечење оконча.⁴⁴ Тада су надлежни центри или друге службе где се спроводи овакво специјализовано медицинско лечење дужни да суду доставе све потребне информације: да ли је лечење започето у одговарајућем временском периоду у трајању до једне године, да се периодично процењује постигнути напредак и остварени резултати у лечењу, да се укаже на промене које је потребно извршити, као и да се донесу одговарајући закључци.⁴⁵

Други облик или форма алтернативе изречене казне затвора носи назив: „Замена казне затвора“ и предвиђен је у другом одељку.⁴⁶ У члану 88 КЗ предвиђена је могућност да се изречена казна затвора у трајању до једне године замени новчаном казном или друштвено корисним радом.⁴⁷ Према

⁴² G. Guintero Olivares i F. Morales Prats, *Parte General del Derecho Penal*, Barcelona, 2006, str. 268-281.

⁴³ A. Calderon Cerezo i J. A. Chochan Montalvo, *Derecho penal – parte general*, Barcelona, 2001, str. 198-209.

⁴⁴ J. M. Zugaldia Espinar i E. J. Perez Alonso, *Derecho penal – parte general*, Valencia, 2004, str. 217-223.

⁴⁵ J. Sanchez Melgar, *Codigo penal – comentarios*, Madrid, 2006, str. 224-231.

⁴⁶ C. Climent Duran i F. Pastor Alcoy, *Codigo penal con todas sus reformas comparados*, Valencia, 2004, str. 289-301.

⁴⁷ J. M. Rodriguez Deveza i A. Serrano Gomes, *Derecho penal Espanol, Parte general*, Madrid, 2015, str. 342-351.

законском решењу суд је овлашћен да примени овај институт, након саслушања странака и то у донетој пресуди или касније, али пре започињања са извршењем изречене казне затвора. У случају да је учиниоцу кривичног дела изречена казна затвора у трајању до шест месеци, суд је може заменити посебном мером сталног надзора (праћења). За примену ове изузетне законске могућности потребно је уверење суда да је правично и оправдано заменити изречену казну затвора другом врстом или мером друштвене реакције према осуђеном лицу на слободи. До овог уверења суд долази узимајући у обзир следеће околности: а) личне околности осуђеног лица, б) природу учињеног кривичног дела, и в) понашање осуђеног лица после извршења кривичног дела, а посебно његово залагање да надокнади у потпуности или делимично проузроковану штету. Ова замена казне затвора врши се према принципу: један дан затвора се замењује са два дневна износа новчане казне, са једним даном друштвено корисног рада, односно са једним даном сталног надзора (праћења). При оваквој замени изречене казне затвора другим казнама, односно мерама, суд осуђеном лицу поставља једну или више обавеза из члана 83 КЗ.⁴⁸ И код института замене изречене казне затвора, Кривични законик Шпаније познаје неколико посебних облика. Први од њих постоји када је суд изузетно овлашћен да замени изречену казну затвора у трајању до две године новчаном казном или друштвено корисним радом под следећим условима: а) ако се ради о примарном учиниоцу кривичног дела, и б) ако околности извршеног кривичног дела и карактеристике личности учиниоца указују да би ефективно извршење изречене казне затвора осујетило – штетило остварењу циљева специјалне превенције и поновној реинтеграцији таквог лица у друштво.⁴⁹ Други посебан облик замене казне затвора везан је за природу и карактер учињеног кривичног дела.⁵⁰ Наиме, ако се ради о учиниоцу кривичног дела у вези са родно заснованим насиљем, тада се изречена казна затвора може заменити само друштвено корисним радом или мером сталног надзора (праћења), али на другој локацији која се налази далеко од места становања жртве. У овом случају суд осуђеном лицу може да изрекне и следеће обавезе: а) забрану посећивања одређених места, б) забрану приближавања оштећеном лицу (жртви), његовим сродницима или другим лицима које одреди суд или забрану комуникације са њима, и в) похађање посебних програма редукације и психијатријског лечења. У случају да осуђено лице у потпуности или делимично не изврши казну или меру у коју је замењена казна затвора, пресудом изречена казна затвора се извршава, с тим да се умањује за део извршене „заменске казне или мере“. И коначно, трећи посебан облик

⁴⁸ L. Bahmaiera, A. De Moral Grazia, *Criminal Law in Spain*, Kluwer, 2011, str. 178-185.

⁴⁹ C. Maria Landecho Velasco, *Derecho penal espanol, Parte general*, Madrid, 2004, str. 241-253.

⁵⁰ D. Manuel Luzon Pena, M. Diaz i G. Conlledo, *Codigo Penal*, Madrid, 2012, str. 267-281.

замене казне затвора односи се на посебну категорију учинилаца кривичних дела (члан 89 КЗ). Наиме, странцу који илегално борави на територији Краљевине Шпаније где је и учинио кривично дело, коме је за то дело изречена казна затвора у трајању до шест година, суд у донетој пресуди или касније изречену казну затвора замењује протеривањем (депортацијом) из земље. Од овог правила постоји изузетак ако суд, по претходном саслушању осуђеног, државног тужиоца и осталих странака, а посебно оштећеног (жртве) не дође до уверења да је ефективно извршење изречене казне оправдано у казнено поправном заводу у Шпанији.⁵¹ На сличан начин суд може да поступи и када је осуђени странац издржао део од три четвртине изречене казне затвора или када је пуштен на условни отпуст. У том случају се странац не може вратити на територију Краљевине Шпаније у року од десет година од дана депортације.

Бугарска

Кривични законик Републике Бугарске из 1968. године са изменама и допунама из 2010. године) у глави седмој под називом: „Изузеће од извршења изречене казне“ у првом делу под називом: „Условна осуда“ (чл. 64–77 КЗ) предвиђа посебну врсту мере упозорења која нема правну самосталност јер ју Законик схвата као форму (облик) за замену или одступање од правила да се свака изречена казна затвора мора и обавезно извршити.⁵² Дакле, према овом схватању, овде се ради о начину, форми или облику извршења (или неизвршења) изречене казне затвора, било да се ради о пунолетном или малолетном учиниоцу кривичног дела. Према члану 66 КЗ условно се може одложити извршење изречене казне затвора у трајању до три године. Дакле, ова законска могућност је омеђена врстом и висином изречене казне затвора учиниоцу кривичног дела. Две су претпоставке за примену условне осуде: а) да лице није осуђено на казну затвора за кривично дело опште природе, и б) оцена суда да за остваривање циља казне, а пре свега за поправљање и преваспитање осуђеног лица није потребно да безусловно издржи изречену казну.⁵³ При изрицању условне осуде, суд одређује и време проверавања које може да износи од три до пет година, односно за малолетника од једне до три године. Оно почиње да тече од дана правноснажности судске одлуке, а код малолетника од дана његовог пунолетства.

⁵¹ Н. Birgin i A. Baratta, *Las Trampas del Poder Punitivo : El Genero del Derecho Penal*, Hayden Birgin, 2000, str. 311-327.

⁵² *Накзателен кодекс*, обнародован – ДВ, бр. 26 от 2. април 1968. Последња измена обнародована – ДВ, бр. 32 от 27 април 2010.

⁵³ Иван Ненов и Александар Стојнов, *Накзателно право на Република Блгариа, Обша дел*, Софи-Р, Софиа, 2010, стр. 300-304.

Руска Федерација

Кривични законик Руске Федерације из 1996.године са више новела у члану 73 предвиђа условну осуду као самосталну кривичну санкцију.⁵⁴ Она се изриче ако је учиниоцу кривичног дела утврђена казна васпитног рада, ограничења у војној служби, служења у дисциплинској војној јединици или затвора у трајању до осам година чије се извршење одлаже под следећим условима: а) ако се без ефективног извршења казне може остварити рехабилитација осуђеног лица. Ова се санкција ипак не може изрећи лицу које је осуђено за кривична дела против сексуалног интегритета малолетника узраста до четрнаест година (детета), и б) ако природа и степен друштвене опасности извршеног кривичног дела, личност учиниоца, те олакшавајуће и отежавајуће околности указују на оправданост њене примене. При изрицању условне осуде суд одређује период проверавања у трајању: а) од шест месеци до три године ако је изречена казна затвора до једне године или блажа казна, и б) од шест месеци до пет година ако је изречена казна затвора дуже од годину дана. Ово време почиње да тече од дана правноснажности пресуде.⁵⁵ Уз условну осуду суд може да изрекне једну или више обавеза осуђеном лицу: а) да не напушта место пребивалишта, рада или студирања без обавештавања државног органа који врши надзор над његовим понашањем, б) да не посећује одређена места, в) да се подвргне лечењу од алкохолизма, наркоманије, токсикоманије или венеричних болести, г) да нађе запослење или да студира у установи за опште образовање, и д) друге обавезе које погодују његовој рехабилитацији.⁵⁶ Контролу и надзор над понашањем условно осуђеног лица врши специјализовани државни орган, а контролу над понашањем војних лица врше команданти војних јединица и установа. Током трајања периода проверавања суд може да опозове у целости или делимично, или да допуни изречене обавезе на предлог органа који врши контролу над понашањем условно осуђеног лица.

Немачка

Кривични законик Немачке у четвртом поглављу под називом: „Условна осуда“ у члану 56 прописује да се осуда на казну затвора до једне године може условно одложити (суспендовати) ако се може очекивати да ће изречена казна бити довољно упозорење осуђеном лицу, те да исти неће вршити нова

⁵⁴ И. Федосова и Т. Скуратова, *Уголовниј кодекс Россијској федерацији*, Москва, Гарант, 2005, стр. 55-57.

⁵⁵ А. И. Рарог, Г. А. Есаков, А. И. Чучаев и В. П. Степалин, *Уголовное право России, Части обшјаја и особеннаја*, Москва, Проспект, 2007, стр.163-166.

⁵⁶ А. И. Рарога, *Уголовное право России, Обшјаја част*, Москва, Ексмо, 2008, стр. 399-404.

кривична дела.⁵⁷ При овој оцени суд посебно узима у обзир: а) карактер осуђеног лица, б) његов досадашњи живот, в) околности извршења дела, г) његово понашање после извршења кривичног дела, и д) дејство које се очекују од условне осуде.⁵⁸ Под овим условима, суд може условно одложити и извршење казне затвора до две године ако после свеобухватне оцене кривичног дела и карактера личности осуђеног лица утврди да постоје одговарајуће околности за ову одлуку, при чему се посебно узимају у обзир напори осуђеног да надокнади проузроковану штету. Код условне суспензије изречене казне затвора суд одређује и време проверавања, које може да траје од две до пет година, а почиње да тече од дана правноснажности судске одлуке. Законик је поставио и два ограничења, па се условна осуда не може изрећи: а) за казну затвора дужу од шест месеци ако то није оправдано из разлога генералне превенције, и б) за део изречене казне (дакле, парцијална условна осуда није позната у немачком праву). Када изрекне условну осуду суд може осуђеном лицу (члан 56б КЗ) да наложи испуњење одређених „разумних“ захтева: а) да надокнади штету проузроковану кривичним делом, б) да уплати одређени износ новца добротворној организацији ако се то чини прикладним у светлу извршеног кривичног дела и карактера учиниоца, в) да обавља друштвено користан рад, и г) да уплати одређени новчани износ у јавни трезор.⁵⁹ Но, суд је такође овлашћен да уз условну осуду изрекне и одређена упутства осуђеном лицу које је дужно да их испуни за време трајања рока проверавања (члан 56в КЗ): а) да прати упутства која се односе на његово пребивалиште, образовање, рад и слободно време или његово финансијско пословање, б) да се у одређено време јавља суду или другом органу, в) да не остварује или одржава контакт са жртвом, одређеним лицем или лицима из одређене групе што га може навести на даље вршење кривичних дела, нити да им даје запослење, да их обучава или да им даје склониште, г) да не поседује, носи или даје другоме на чување предмете који су намењени за извршење кривичних дела, и д) да испуни обавезу издржавања.⁶⁰ Поред ових, суд је овлашћен да условно осуђеном лицу изда и следећа упутства: а) да се подвргне лечењу инвазивне природе или лечењу од болести зависности, и б) да борави у одговарајућем дому или институцији, али само уз његов пристанак. Немачки законодавац (члан 56г КЗ) познаје и условну осуду са заштитним надзором.

⁵⁷ *Strafgesetzbuch* – StGB је донет 1871. (RGBL.S.127), *Strafgesetzbuch – StGB*, Deutcher Taschenbuch Verlag, Munchen, 2012, str. 113-116.

⁵⁸ *Neubekanntmachung des StGB idF der Bek.v.10.3.1987*. (BGBl.I.S. 945,1160 in der seit 1.1.1999. geltenden Fassung).

⁵⁹ J. Burkhard, *Strafgesetzbuch, Leipziger Kommentar*, 11. Auflage, Berlin, New York, 1995, str. 278-297.

⁶⁰ K. Lackner i K. Kuehl, *Strafgesetzbuch mit Erlaeterungen*, 22. Auflage, Munchen, 1997, str. 169-174.

Тако је суд овлашћен да осуђеном лицу изрекне надзор и усмеравање од стране службеника за условни отпуст за цело или део времена трајања проверавања ако оцени да је овакав надзор неопходан како би се спречило његово даље вршење кривичних дела. За примену надзора потребно је испуњење два услова: а) да је изречена казна затвора дужа од девет месеци, и б) да је осуђени узраста до двадесет седам година. У том случају службеник за условни отпуст (кога именује суд) пружа осуђеном лицу потребну помоћ и негу, надзире испуњење постављених захтева и упутстава, као и свих обећања осуђеног лица, о чему путем извештаја о понашању осуђеног лица у одређеним временским периодима обавештава суд.

Француска

Кривични законик Француске из 1992. године са низом новела у трећем пододељку под називом: „Обична суспензија“ прописује условну осуду као облик извршења изречене казне затвора до пет година, новчане казне, казне губитка или ограничавања одређених права, осим конфискације имовине.⁶¹ Тако суд у смислу чл. 132-29 до 132-31 КЗ при изрицању казне може да нареди да се иста одложи са извршењем (суспендује) ако осуђени у претходном периоду од пет година као: а) физичко лице није био осуђен на казну затвора за кривично дело или прекршај, и б) правном лицу није била изречена новчана казна у износу преко 60.000 евра за кривично дело или прекршај.⁶² У том случају условно одложена казна се сматра (члан 132-35 КЗ) непостојећом ако осуђено лице за време рока проверавања од пет година не изврши ново кривично дело или прекршај.⁶³

Швајцарска

Кривични законик Швајцарске конфедерације из 1937. године са бројним новелама у другом делу под називом: „Условна осуда и делимична условна осуда“ одређује појам, врсте, карактеристике и услове примене условне осуде.⁶⁴ Тако је у члану 42 КЗ прописано да суд суспендује (одлаже) извршење новчане

⁶¹ *Code Penal France*, Juillet 2012, Paris, Dalloz, 2013, str. 78-80; P. Gattegno, *Droit penal general*, Paris, Dalloz, 2003, str. 139-141.

⁶² B. Geninet, *L'indispensable du droit penal*, Paris, Studyrama, 2002, str. 189-194; A. Laingui, *La responsabilite penale dans l'ancien droit*, Paris, Dalloz, 1997, str. 212-221.

⁶³ Л. В. Головки и Н. Е. Крылова, *Уголовный кодекс Франции*, Санкт-Петербург, Юридический центр Пресс, 2002, стр. 189-195.

⁶⁴ Christian Scgwarzenegger, Markus Hug i Daniel Jositsch, *Strafrecht*, 8. Auflage, Zurich, 2007, str. 117-119.

казне, наредбе о друштвено корисном раду или казне затвора од шест месеци до две године ако се безусловна осуда не сматра неопходном да би се учинилац спречио да поново чини кривична дела или прекршаје. Но, ако је учиниоцу изречена условна или безусловна казна затвора од најмање шест месеци или новчана казна од најмање 180 дневних износа у претходном периоду од пет година, тада се условна осуда може изрећи само када постоје „нарочито повољне“ околности, што представља фактичко питање.⁶⁵ Поред редовне условне осуде, у члану 43 КЗ прописана је делимична условна осуда.⁶⁶ Према овом решењу суд може делимично одложити извршење изречене новчане казне, наредбе о друштвено корисном раду или казне затвора од једне до три године ако је то неопходно да се поведе довољно рачуна о кривичној одговорности учиниоца. При томе се одмах приступа извршењу само дела изречене казне који не сме да буде већи од половине казне, при чему постоји ограничење да и изречена и одложена казна морају бити већи од шест месеци затвора. Ако одложи извршење казне у целини или делимично суд одређује време проверавања (члан 44 КЗ) у трајању од две до пет година, у ком периоду може условно осуђеном лицу изрећи и одговарајуће наредбе у погледу његовог понашања. У одредбама чл. 93–96 КЗ одређена је условна осуда са заштитним надзором.⁶⁷ Ради се о мерама помоћи које се примењују током периода проверавања које треба да штите условно осуђено лице од вршења нових кривичних дела, те да му омогуће ефикаснију интеграцију у друштво. Надлежни орган за пружање помоћи је овлашћен да током периода проверавања пружа и организује неопходне социјалне и специјалистичке услуге условно осуђеном лицу. Тако овај орган, као и суд, може да му изда упутства која се односе на занимање, пребивалиште, управљање моторним возилом, као и медицинско и психолошко лечење (члан 94 КЗ).⁶⁸

5) ИЗВОРИ

- Aleo, S., Pica G., *Diritto penale, Parte generale*, Padova, Cedam, 2012.
Andrejew, I., Swida W, Wolter W., *Kodeks karny z Komentarzem*, Wudawn Prawnicze, Waszawa, 2012.
Arroyuo, Zapatero L., Gomes de la Tore B., *Comentarios el Codigo penal*, Madrid, 2007.
Bahmaiera, L. De Moral Grazia A., *Criminal Law in Spain*, Kluwer, 2011.

⁶⁵ Jorg Rehberg, Niklaus Schmid i Andreas Donatsch, *Strafrecht*, Zurich, 2004, str.176-183.

⁶⁶ Andreas Donatsch i Wolfgang Wohlers, *Strafrecht*, Zurich, 2004, str. 129-136.

⁶⁷ Marcel Niggli, Hans Wiprachtiger i Marcel Alexander, *Kommentar Strafrecht*, Helbing Lichtenhalm, 2007, str. 190-198.

⁶⁸ Andreas Donat i Brigitte Tag, *Strafrecht I*, 8.Auflage, Zurich, 2006, str. 67-69.

- Banasik, K., *Przedawnienie w Prawie Krnym w systemie kontynentalnym i anglosaksonskim*, Lex, Walters Kluwer, Warszawa, 2013.
- Birgin, H., Baratta, A., *Las Trampas del Poder Punitivo: El Genero del Derecho Penal*, Hayden Birgin, 2000.
- Bojarski, T., *Kodeks karny, Komentarz*, Lexisnexis, Warszawa, 2007.
- Buczowski, K., Czarnecka Dizialuk, B., Klaus, W. Kossowska, Rzeplinska I., *Criminality and Criminal Justice in Contemporary Poland*, Routledge, London–New York, 2015.
- Burkhard, J., *Strafgesetzbuch, Leipziger Kommentar*, 11. Auflage, Berlin, New York, 1995.
- Calderon, Cerezo A., Antonio Choclan Montalvo H., *Codigo penal Comentado*, Bilbao, 2005.
- Calderon, Cerezo A., Chochan Montalvo J.A., *Derecho penal – parte general*, Barcelona, 2001.
- Caraccioli, I., *Manuale di diritto penale*, Padova, Cedam, 2005.
- Climent, Duran C., Pastor Alcoy F., *Codigo penal con todas sus reformas comparados*, Valencia, 2004.
- Code Penal France, Juillet 2012, Paris, Dalloz, 2013.
- Compendio di Diritto penale, Parte generale e speciale, Simone, Napoli, 2008.
- Dlugosz, J., *Europaisierung des polnischen Strafrecht im Bereich*, Lang, Frankfurt am Main, 2007.
- Donatsch, Andreas, Tag Brigitte, *Strafrecht I*, 8. Auflage, Zurich, 2006.
- Donatsch, Andreas, Wohlers Wolfgang, *Strafrecht*, Zurich, 2004.
- Fiorella, A., *Questioni Fondamentali della parte generale del diritto penale*, Torino, Giappichelli, 2013.
- Gattegno, P., *Droit penal general*, Paris, Dalloz, 2003.
- Geninet, B., *L' indispensable du droit penal*, Paris, Studyrama, 2002.
- Grozđanić, Velinka, Škorić, Marisaabel, Martinović, Igor, *Kazneno pravo*, Opći dio, Rijeka, Pravni fakultet, 2013.
- Guintero, Olivares G., Morales Prats F., *Parte General del Derecho Penal*, Barcelona, 2006.
- Himmetreich, K., Krumm, C., Staub, C., *Verkehrsunfallflucht Praxis der Strafverteidigung*, 6. Auflage, C. F. Muller, 2013.
- Kodeks karny 6. czerwca 1997, Dz. U z 1997, r. Nr 88. poz 553, Nr 240. poz. 1431 z 2012.
- Lackner, K., Kuehl, K., *Strafgesetzbuch mit Erlaeuterungen*, 22. Auflage, Munchen, 1997.
- Laingui, A., *La responsabilite penale dans l' ancien droit*, Paris, Dalloz, 1997.
- Lewandowski, R., *Die Geschichte der polnischen Lehre vom Irrtum im Strafrecht*, Duncker, Berlin, 2001.

- Mantovani, F, Diritto penale, Parte generale, Padova, Cedam, 2011.
- Manuel, Luzon Pena D., Diaz M., Conlledo G.,Codigo Penal, Madrid, 2012.
- Maria, Landecho Velasco C., Derecho penal espanol, Parte general, Madrid, 2004.
- Merino, Blanco E., Spanish Law and Legal System, Thomson, Sweet-Maxwell, 2006.
- Mueller, G., The Penal Code of the Poland, Fred Rothman, Littleton, 1973.
- Neubekanntmachung des StGB idF der Bek.v.10.3.1987. (BGBl.I.S. 945, 1160 in der seit 1.1.1999. geltenden Fassung).
- Niggli, Marcel, Wiprachtiger, Hans, Alexander, Marcel, Kommentar Strafrecht, Helbing Lichtenhalm, 2007.
- Novoselec, Petar, Opći dio kaznenog prava, Zagreb, Pravni fakultet, 2004.
- Orts, Berenguer E., Matallin, Evangelo A., Derecho penal – parte general, Valencia, 2007.
- Padovani, T, Diritto penale, Parte generale, Milano, Giuffre, 2012.
- Pagliari, A., Principi di diritto penale, Padova, Cedam, 2007.
- Pagliari, A., Trattato di diritto penale, Milano, Giuffre, 2016.
- Pavišić, Berislav, Grozdanić, Velinka, Veić, Petar, Komentar, Kaznenog zakona, Zagreb, Narodne novine, 2007.
- Pavišić, Berislav, Kazneno pravo Vijeća Europe, Zagreb, Golden marketing, 2006.
- Petrović, Borislav, Jovašević, Dragan, Ferhatović, Amila, Krivično pravo 1, Sarajevo, Pravni fakultet, 2015.
- Petrović, Borislav, Jovašević, Dragan, Ferhatović, Amila, Krivično pravo 2, Sarajevo, Pravni fakultet, 2016.
- Petrović, Borislav, Jovašević, Dragan, Međunarodno krivično pravo, Sarajevo, Pravni fakultet, 2010.
- Pulitano, D., Diritto penale, Parte generale, Torino, Giappichelli, 2007.
- Rammaci, F., Corso di diritto penale, Torino, Giappichelli, 2007.
- Rehberg, Jorg, Schmid, Niklaus, Donatsch, Andreas, Strafrecht, Zurich, 2004.
- Rodriguez, Deveza J.,M., Serrano, Gomes A., Derecho penal Espanol, Parte general, Madrid, 2015.
- Sanchez, Melgar J., Codigo penal – comentarios, Madrid, 2006.
- Scgwarzenegger, Christian, Hug, Markus, Jositsch, Daniles, Strafrecht, 8.Auflage, Zurich, 2007.
- Selinšek, Ljiljana, Kazensko pravo, Splošni del in osnove posebnega dela, Ljubljana, Založba GV, 2007.
- Strafgesetzbuch – StGB je донет 1871.(RGBL.S.127), Strafgesetzbuch – StGB, Deutcher Taschenbuch Verlag, Munchen, 2012.

- Turković, Ksenija et al., Komentar Kaznenog zakona, Zagreb, Narodne novine, 2013.
- Zbiorowe, O., Kodeks karny, 40. wydanie, C.H.Beck, 2015.
- Zugaldia, Espinar J. M., Perez, Alonso E.J., Derecho penal – parte general, Valencia, 2004.
- Головки, Л. В., Крылова, Н. Е., Уголовный кодекс Франции, Санкт-Петербург, Юридический центр Пресс, 2002.
- Ђорђевић, Мирослав, Ђорђевић, Ђорђе, Кривично право, Београд, Пројурис.
- Јовашевић, Драган, Икановић, Вељко, Кривично право Републике Српске, Општи део, Бања Лука, Универзитет Апеирон, Бања Лука, 2012.
- Јовашевић, Драган, Кривично право, Општи део, Београд, Досије, 2016.
- Јовашевић, Драган, Лексикон кривичног права, Београд, Службени гласник, 2011.
- Јовашевић, Драган, Митровић, Љубинко, Икановић, Вељко, Кривично право Републике Српске, Општи део, Бања Лука, Универзитет Апеирон, 2017.
- Лукашов, А. И., Кузнецова, Н. Ф., Уголовный кодекс Республики Польша, Юридический центр Пресс, Санкт-Петербург, 2001.
- Мрвић, Петровић Наташа, Кривично право, Београд, Службени гласник, 2005.
- Наказателен кодекс, обнародован – ДВ, бр. 26 от 2. април 1968. Последња измена обнародована – ДВ, бр.32 от 27. април 2010.
- Ненов, Иван, Стојнов, Александар, Накзательно право на Република Блгария, Обша дел, Софи-Р, Софиа, 2010.
- Органски закон 10/1995, од 23. новембра, о Кривичном закону, објављен у „Службеном гласнику“ број 281. од 24. новембра 1995.године /Codigo penal Ley Organica, No. 10/1955 de 23 de Noviembre de 1995; Organic Law No. 1/2015. 1. July 2015.
- Рарог, А. И., Есаков, Г. А., Чучаев, А. И., Степалин, В. П., Уголовное право России, Части обшјаја и особеннаја, Москва, Проспект, 2007.
- Рарог, А. И., Уголовное право России, Обшјаја част, Москва, Ексмо, 2008.
- Симовић, Миодраг, Јовашевић, Драган, Симовић, Марина, Извршно кривично право, Источно Сарајево, Правни факултет, 2014.
- Федосова, И., Скуратова, Т., Уголовниј кодекс Россијској Федерации, Москва, Гарант, 2005.

6) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Савремена кривична законодавства Европе у складу са релевантним стандардима Савета Европе предвиђају разуђен систем кривичних санкција за учиниоце кривичних дела. То је у складу са обимом, структуром и динамиком

криминалитета, али и са захтевима криминалне политике – да се сваком учиниоцу кривичног дела индивидуализира врста и мера друштвене реакције оличне у кривичној санкцији која одговара степену друштвене опасности учиниоца дела, односно обиму и интензитету проузроковане последице и околностима под којима је кривично дело учињено, како би се остварила специјална превенција и реинтеграција учиниоца кривичног дела. Казне су основне и од најстаријих времена најчешће прописиване и изрицане кривичне санкције. Но, под утицајем идеја о индивидуализацији и специјалној превенцији као основној функцији кривичног права, у систему кривичних санкција посебно се издвајају мере упозорења или алтернативне санкције – у првом реду, условна осуда и то: а) као самостална кривична санкција, и б) као облик, форма, начин извршења изречене казне. Њеном применом се у потпуности или делимично под одређеним условима и за одређено време – време проверавања (које је различито одређено зависно од тежине изречене казне) одлаже, суспендује извршење изречене казне: затвора, новчане казне, друштвено корисног рада или других врста казни. Она се може изрећи и пунолетном и малолетном лицу, као и правном лицу као учиниоцу кривичних дела (односно прекршаја у појединим законодавствима) и то углавном примарним учиниоцима. Ради се о мери која је лишена ретрибутивног карактера, њеном применом се од учиниоца кривичног дела не одузимају или му се не ограничавају слободе и права, али му се њихово одузимање и ограничење стављају у изглед ако се не уздржи од даљег кршења правних прописа и вршења кривичних дела. На тај начин се психолошком “принудом” утиче на учиниоца кривичног дела у смислу поправљања његовог понашања, уздржавања од кршења прописа и понашања и владања на слободи под одређеним ограничењима и под претњом примене у закону прописане или у судској одлуци изречене врсте и мере казне.